

6. Устав Международной организации труда [Електронний ресурс]
// Официальный сайт Міжнародної організації праці – Режим доступу:
http://ilo.ru/index_ru.htm

Стаття надійшла до редакції 13.03.2011 р.

O. S. Savich

**SOME QUESTIONS OF IMPLEMENTATION AND RATIFICATION OF
CONVENTION OF MOP ABOUT LABOUR IN MARINE NAVIGATION IN 2006**

The article is sanctified to research of value MLC for regulation of rights for seamen and terms of entry of Convention, features of its ratification and implementation.

ТРИБУНА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

УДК 341.29:353

Є. А. Василькова

**ПОНЯТТЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ РЕГІОНАЛЬНОГО
САМОВРЯДУВАННЯ**

У статті висвітлюється питання щодо поняття міжнародних стандартів регіонального самоврядування. Розкривається зміст, сутність, правова природа поняття міжнародного стандарту. Відображаються деякі міжнародні стандарти місцевого самоврядування і їх віддзеркалення в українському законодавстві.

Ключові слова: *регіональне самоврядування, міжнародні стандарти.*

Постановка проблеми. У наш час, час стрімкої глобалізації, яка появляється у вигляді процесів всесвітньої політичної, економічної і культурної інтеграції та уніфікації, основними їх наслідками є міграція у масштабах всієї планети капіталу, людських і виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних і технологічних процесів, а також зближення і злиття культур різних країн. Виходячи з цього, світ та державність стають більш взаємопов'язаними і більш залежними від усіх суб'єктів міжнародних відносин та міжнародного публічного права. Це дає змогу підійти до гносеологічного розуміння – наскільки важливим є чітке розуміння поняття міжнародних правових стандартів.

У етимологічному розумінні термін «стандарт» означає зразок, якому повинне відповідати, задовольняти будь-що за своїми ознаками, властивостями, якостями, а також документ, що містить у собі відповідні відомості [1]. У ст. 1 Закону України «Про стандартизацію» від 17.05.2001 року [2] наводиться наступна дефініція – «стандарт – документ, розроблений на основі консенсусу та затверджений уповноваженим органом, що встановлює призначені для загального і багаторазового використання правила, інструкції або характеристики, які стосуються діяльності чи її результатів, включаючи продукцію, процеси або послуги, дотримання яких є обов'язковим. Стандарт може містити вимоги до термінології, позначок, пакування, маркування чи етикетування, які застосовуються до певної продукції, процесу чи послуги».

Поряд з міжнародною стандартизацією у зазначеному Законі виокремлюють стандартизацію національну. Якщо національний стандарт – елемент системи стандартів окремої країни, то міжнародний стандарт є вельми розпливчастим поняттям,

бо можна сказати, що будь-який регламентуючий документ, прийнятий міжнародною організацією, може бути оголошено міжнародним стандартом.

Існує також низка міжнародних стандартів «де-факто», які ніякими нормативними актами не прийняті, але, тим не менше, їх дотримуються жителі більшості країн світу. Наприклад, є загальноприйнятим, що у день має бути три головних прийоми їжі. Вранці – сніданок, вдень – обід і увечері – вечеря. На англійців, які обідають увечері, весь світ дивиться здивовано. Це є нестандартною ситуацією. Є також загальноприйнятим, що кіноплівка повинна показувати 24 кадри в секунду – це стандарт, а кіноплівки, що показують 25 кадрів в секунду, вважаються мало не злочином. Але перераховані приклади стандартів є ніяк не задокументованими на міжнародному рівні – це і є стандарти «де-факто». У той же час існує низка стандартів, що є офіційно прийнятими саме в якості міжнародних стандартів у рамках міжнародних міжурядових організацій шляхом прийняття відповідних міжнародних договорів (ISO, Сертифікат глобальної кваліфікації, міжнародні стандарти в галузі індустрії краси, серія міжнародних стандартів, прийнятих Міжнародною електротехнічною комісією і багатьох інших) [3].

До зазначеної групи стандартів входять міжнародні стандарти регіонального самоврядування. Ці стандарти своїм першоджерелом мають Загальну декларацію прав людини 1948 р., яка закріплює право кожної людини брати участь в управлінні своєю державою безпосередньо або через вільно обраних представників (ст. 21) [4]. Тому природно, що пріоритет тут належить насамперед міжнародним стандартам у сфері прав людини, точніше, міжнародним стандартам (стандарту) у міжнародному праві прав людини. Цей пріоритет обґрунтовується не тільки й не стільки особливою значимістю об'єкта і предмета міжнародно-правового регулювання, скільки фактичною кількістю міжнародних стандартів, які закріплюють і гарантують легалізацію, легітимацію, захист, охорону прав людини державою та її інституціями практично в усіх сферах життєдіяльності людей – в умовах миру й воєнних дій, на рівні відносин з державою й у сфері місцевого самоврядування, залежно від статі, віку, стану здоров'я, правового стану та інше [5].

Необхідно зазначити, що феномен міжнародних правових стандартів, зокрема й міжнародних стандартів регіонального самоврядування, досліджували, вивчали, обґрунтовували, аналізували як українські, так і зарубіжні вчені – фахівці з теорії держави та права (Ю.М. Оборотов, П.М. Рабінович, Р.А. Ромашов та ін.); конституціоналісти (С.А. Авак'ян, М.О. Баймуратов, О.В. Батанов, Ю.О. Волошин, О.О. Лукашова та ін.); фахівці з міжнародного права (М.В. Буроменський, В.Н. Денисов, А.Я. Капустін тощо). Однак процес становлення та легалізації міжнародних стандартів регіонального самоврядування, їх визнання державами-членами європейської та міжнародної спільноти, об'єктивно вимагає їх подальшого та більш глибокого і систематичного дослідження, тому метою даної статті є визначення поняття міжнародних стандартів регіонального самоврядування.

Насамперед, вважаємо доцільним визначення особливостей міжнародних правових стандартів суто з методологічних позицій. Тому ми підтримуємо пропозицію М.О. Баймуратова [6], який характеризує міжнародно-правові стандарти як такі, що:

- регламентують міжнародне співробітництво держав, а також інші визначені ними суб'єкти (конкретні органи держави, місцеву владу, профспілкові організації, громадські об'єднання, фізичні особи тощо);

- приймаються і розробляються державами світу в межах міжнародних міжурядових організацій;

- за своєю правовою природою належать до міжнародних конвенцій спеціального порядку;

- містять у собі вироблені державами принципові підходи і міжнародні легальні принципи формування, становлення і функціонування визначених приватних і публічних інститутів на території держав;

- впливають на загальносвітовий розвиток права, оскільки стандартизують підходи держав до регламентації важливих соціальних проблем і сприяють розвитку національного законодавства і правових систем тощо;

- керуються тенденцією розширення кола суб'єктів, що розробляють і приймають міжнародні правові стандарти в умовах глобалізації, гуманізації і гуманітаризації міжнародних, міждержавних відносин тощо.

Отже поняття «міжнародно-правові стандарти» треба розуміти як сукупність існуючих норм і принципів, закріплених у міжнародних договорах, концепціях, угодах, пактах тощо. Дані стандарти визначають зміст і обсяг певного права, стають початком розвитку національного законодавства держави-учасника цих договорів у відповідній сфері [7]. Так, на думку С.А. Голубок, стандарти в міжнародному праві є універсально визнаними нормами, які, з одного боку, представляють собою мінімально допустимий консенсус, а з іншого – постають зразками для запозичення. У цієї подвійної, фактично дихотомічної ролі стандартів (*Авт.*), полягає причина їх рухливості у сфері захисту прав людини – у бік постійного розширення змісту права захисту [8]. За визначенням Р.А. Мюллерсона, всі міжнародні норми в галузі прав і свобод особистості слід називати міжнародними стандартами [9]. Більш глобально до розуміння даної категорії підходить О.І. Тіунов, який вважає, що міжнародно-правові стандарти – це своєрідний масштаб вимірювання в законодавчому регулюванні різних країн. До моменту підписання Конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 року, зафіксовані в ній права (мінімум стандартів з яким був досягнутий консенсус), вже були закріплені в конституціях і законодавстві держав, що були її первинними учасниками). Згодом, у ході розширення Ради Європи до Конвенції стали приєднуватися інші держави, для їх правових систем закріплені в ній стандарти були цілями, досягнення яких тільки передбачалося (таким чином, ці стандарти набули статусу правових зразків) [10].

Прояснюють питання про правову природу міжнародних стандартів і доктринальні позиції щодо стандартів прав людини в більш конкретних сферах її життєдіяльності. Так, наприклад, визначаючи міжнародні стандарти місцевого самоврядування, у сфері якого виникають, функціонують, здійснюються практично всі життєві прагнення конкретної людини, а отже, реалізуються всі її права та свободи, О. Батанов характеризує їх в якості передбачених у міжнародному праві правил організацій та діяльності інститутів місцевого самоврядування. У такому ж аспекті можна охарактеризувати позицію Н. Раданович, яка визначає європейські стандарти прав людини у вигляді системи певних моделей прав людини, що відображають основний зміст і обсяг цих прав, визнаних європейським співтовариством [11]. Існують й інші доктринальні позиції відносно як правової природи міжнародних стандартів, так і тлумачення цих позицій.

Процеси створення міжнародних стандартів у Західній Європі розпочалися ще з 1949 року, з моменту створення Ради Європи, що стала першою міжнародною регіональною міжурядовою організацією, яка була створена після Другої світової війни. Ця організація діє на підставі Статуту, прийнятого в 1949 році, і об'єднує сьогодні 47 держав континенту, являючись однією з найкрупніших міжнародних міжурядових організацій, що діють на теренах європейського регіону. Україна є членом Ради Європи з листопада 1995 року [12].

Основною філософською ідеєю Ради Європи є права людини, їх визнання в рамках держав, а також охорона і захист на внутрішньодержавному та міжнародному

рівнях. З метою виконання цих завдань були сформульовані та легалізовані телеологічні домінанти Ради Європи: забезпечення більш тісних зв'язків між державами Європи, в тому числі з новими демократичними державами; сприяння перетворенню Європи в демократичний простір; допомога державам Центральної та Східної Європи в проведенні політичних, законодавчих та конституційних реформ; захист прав людини та плюралістичної демократії; координація діяльності Ради з іншими європейськими державами [13].

Концептуальні засади міжнародних стандартів регіонального самоврядування визначено у низці міжнародних документів, що прийнято під егідою Ради Європи. До них можна віднести такі: Європейську типову конвенцію про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними громадами або органами влади 1980 року, Європейську хартію місцевого самоврядування 1985 року та інші.

Так, наприклад, у Європейській хартії місцевого самоврядування 1985 року [14] закріплена низка міжнародних стандартів місцевого самоврядування, до яких можна віднести такі: а) принцип місцевого самоврядування повинен бути визнаний у внутрішньому законодавстві і, по можливості, в конституції (ч. 1 ст. 2); б) під місцевим самоврядуванням потрібно розуміти право і спроможність органів місцевого самоврядування регламентувати значну частину публічних справ і керувати нею, діючи в рамках закону, під свою відповідальність і в інтересах місцевого населення. Це право здійснюється радами або зборами, члени яких, обрані шляхом вільного, таємного, рівного, прямого і загального голосування. Ради або збори можуть мати підзвітні їм виконавчі органи. Це положення не заважає використанню зборів громадян, референдумів або будь-який інший формі прямої участі громадян, якщо це дозволяється законом (п.1-2 ч. 1 ст. 3); в) необхідно консультиватися з органами місцевого самоврядування, наскільки це можливо, своєчасно і належним чином у процесі планування і прийняття рішень, які безпосередньо їх стосуються (п. 6 ч. 1 ст. 4); г) статус місцевих обраних представників передбачає відповідне фінансове відшкодування витрат у зв'язку із здійсненням ними свого мандата, а також, при необхідності, відшкодування втрачених доходів або винагороди за виконану роботу і відповідний рівень соціального забезпечення (п. 2 ст. 7); г') функції та діяльність, що є несумісними з мандатом місцевого обраного представника, визначаються законом або основоположними правовими принципами (п. 3 ст.7); д) органи місцевого самоврядування мають право, при здійсненні своїх повноважень, співробітничати та в межах закону створювати асоціації з іншими органами місцевого самоврядування для виконання завдань, що становлять спільний інтерес. У кожній державі має бути визнано право органів місцевого самоврядування бути членом будь-якої асоціації для захисту і заохочення їхніх спільних інтересів і право вступати в яку-небудь міжнародну асоціацію органів місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування можуть співпрацювати з органами місцевого самоврядування інших держав на умовах, встановлених законом (ст. 10) та інші. Всі ці стандарти та принципи знаходять своє віддзеркалення в українському законодавстві. В Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 року [15] закріплюється, що на час сесій, засідань постійних комісій рад, а також для здійснення депутатських повноважень в інших, передбачених законом випадках, депутат звільняється від виконання виробничих або службових обов'язків з відшкодуванням йому середнього заробітку за основним місцем роботи та інших витрат, пов'язаних з депутатською діяльністю, за рахунок відповідного місцевого бюджету (п. 3 ст. 47), теж саме зазначено в п. 2 ст.7 ч. 1 Європейської хартії місцевого самоврядування 1985 року. Також у цій Хартії у статті 10 йдеться про право органів місцевого самоврядування на асоціацію, це відображується у статті 15 вищезгаданого Закону.

Основним стандартом, закріпленим в Європейській хартії місцевого самовряду-

вання 1985 року, на погляд автора, є положення, в якому закріплюється, що члени рад або зборів обираються шляхом вільного, таємного, рівного, прямого і загального голосування, закріплений у п. 2 ст. 3 (див.: ст. 7 Закону України «Про місцеве самоврядування України»). Право громадян на голосування ототожнює існування демократичної держави, а демократія – це народовладдя, тобто влада народу. Тому через цей стандарт народ Української держави, або будь якої іншої, де діє цей стандарт, здійснює своє право на участь у житті своєї держави, своєї територіальної громади, що функціонує на території цієї держави та членом якої він є.

Органи місцевого самоврядування є однією з головних засад будь-якого демократичного ладу, й тому існування наділених реальними повноваженнями органів місцевого самоврядування, захист і зміцнення цих органів, заснованих на міжнародних стандартах, є важливим внеском у розбудову Європи на принципах демократії.

Резюмуючи, слід зазначити, що, по-перше, процес становлення міжнародних стандартів регіонального самоврядування є доволі складним процесом, бо держави-учасники відповідної міжнародної угоди повинні пройти відповідний шлях щодо розробки, прийняття та наступної національної імплементації норм міжнародного права в норми національного законодавства. По-друге, розробка та прийняття міжнародних стандартів регіонального самоврядування формує загальний правовий простір у цій важливій сфері міжнародно-правового міждержавного співробітництва, зокрема, у сфері становлення системи локального управління в найбільших адміністративно-правових одиницях держави (області, регіони, землі тощо). По-третє, розробка міжнародних норм, що після підписання відповідних міжнародних угод, в яких вони містяться, веде до того, що вони після національної імплементації стають міжнародно-правовими зобов'язаннями держави та досить чітко відображають взаємовідносини між державою та регіонами, будують чітку систему державного та місцевого управління та регіонального самоврядування.

Список використаної літератури

1. Ожегов С.И. Словарь русского языка: 70000 слов / под ред. Н. Ю. Шведовой. – 23-е изд., испр. – М. : Рус.яз., 1991. – С. 760.
2. Про стандартизацію : Закон України : прийнятий Верховною Радою 17 травня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 24. – Ст. 1.
3. Ресурс доступу: <http://attestaciya.web-box.ru/top10IS>
4. Загальна декларація прав людини 1948 року. – ООН, 2005.
5. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (гол. редкол.) та ін. – К. : Укр.енцикл., 2001. – Т. 3: К–М. – С. 698.
6. Муніципальне право України : підручник / В. Ф. Погорілко, М. О. Баймуратов, Ю. Ю. Бальций та ін. – 2-е вид. доп. – К. : Правова єдність, 2009. – С. 128.
7. Мартиновський Д. П. До питання визначення та класифікації міжнародних правових стандартів / Д. П. Мартиновський // Матеріали III Всеукраїнської конференції студентів, аспірантів і молодих учених : зб. тез наук. пр. / за заг. ред. К.В. Балабанова. – Маріуполь : МДУ, 2011. – С. 197.
8. Голубок С.А. Международно-правовые стандарты права на судебную защиту / С. А. Голубок // Правоведение. – 2007. – № 1. – С. 113.
9. Мюллерсон Р.А. Права человека: идеи, нормы, реальность / С. А. Голубок. – М., 1991. – С. 31.
10. Тиунов О.И. Международно-правовые стандарты как фактор глобализации правового пространства / О. И. Тиунов // Глобализация, государство, право, XXI век : Московский юридический форум. – М., 2004. – С. 156.

11. Див.: Муніципальне право України : підручник / В. Ф. Погорілко, М. О. Баймуратов, Ю.Ю. Бальций та ін. – 2-е вид. доп. – К. : Правова єдність, 2009. – С. 130.
12. Рада Європи : довідник. – РЄ, 2010. – 18 с.
13. Муніципальне право України : підручник / В. Ф. Погорілко, М. О. Баймуратов, Ю.Ю. Бальций та ін. – 2-е вид. доп. – К. : Правова єдність, 2009. – С. 134.
14. Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 року. – РЄ, 2000. – 14 с.
15. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України : прийнятий Верховною Радою 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 31. – Ст. 47.

Стаття надійшла до редакції 15.03.2011 р.

Е. Vasil'kova

CONCEPT OF INTERNATIONAL STANDARDS OF REGIONAL SELF-GOVERNMENT

The issue of the concept of international standards of regional self-government is under consideration in the article. The content and legal nature of the concept of international standard are revealed. Some international standards of local self-government and their reflection in Ukrainian law are shown.

УДК 341.123.043

Є. В. Годованик

ЮРИДИЧНИЙ АНАЛІЗ КОМПЕТЕНЦІЇ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН ЩОДО ПІДТРИМАННЯ МІЖНАРОДНОГО МИРУ ТА БЕЗПЕКИ

Стаття присвячена юридичному дослідженню компетенції Ради Безпеки ООН як головного органу ООН з точки зору міжнародно-правового аналізу її функцій та повноважень щодо підтримання міжнародного миру та безпеки та є невід'ємною частиною комплексного дослідження міжнародно-правового статусу та актуальних проблем реформування Ради Безпеки ООН.

Ключові слова: міжнародні договори, джерела муніципального права, інститут місцевого самоврядування.

Постановка проблеми. Безпосередній зміст діяльності Ради Безпеки (далі: РБ) щодо підтримання міжнародного миру та безпеки визначається її компетенцією, а тому конституційно-інституційний аналіз її форм, сутності і значення є невід'ємною складовою частиною комплексного профільного дослідження міжнародно-правового статусу та актуальних проблем реформування цього органу як спеціалізованого головного органу Організації Об'єднаних Націй (далі: ООН).

Актуальність дослідження вказаної проблематики зумовлена знаходить свій прояв відразу у контексті декількох чинників, серед таких варто відзначити наступні: а) важливе місце РБ ООН, як другого за Статутом ООН [1] головного органу ООН, що несе головну відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки та приймає рішення, які мають обов'язкову силу для членів ООН, адже, відповідно до ст. 25 Статуту, вони зобов'язані підкорятися рішенням РБ ООН та виконувати їх; б) актуальність на сучасному етапі міжнародно-правових проблем, що пов'язані з необхідністю вдосконалення та підвищення ефективності виконання РБ своїх функцій шляхом реформування її складу, структури, методів роботи та порядку прийняття рішень, що викликало міжнародну дискусію на найвищому міждержавному рівні, яка